FIL-QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)
BHALA QORTI TA' GUDIKATURA KRIMINALI

MAGISTRAT DR. NATASHA GALEA SCIBERRAS B.A., LL.D.

Kawza Nru: 361/2008

Illum: 28 ta' April, 2017

Il-Pulizija
(Spettur Victor Aquilina)

vs

Ryan Vella
(ID 536585(M))

Il-Qorti,

Wara li rat l-imputazzjonijiet migjuba fil-konfront tal-imputat Ryan Vella ta' 21 sena, iben Emmanuel u Josephine nee` Galea, imwieled il-Pieta` nhar id-29 ta' Ottubru 1985, residenti Rising Sun, Triq l-Ihnieq, Naxxar u detentur tal-karta tal-identita` bin-numru 536585(M);

1. Akkuzat talli f'dawn il-Gzejjer, fix-xhur ta' matul is-sena 2005 u 2004:

a) Ittraffika, biegh, qassam jew offra li jittraffika, jbiegh jew iqassam medicina psikotropika u ristretta (*ecstasy*) minghajr awtorizzazzjoni specjali bil-miktub mis-Supretendent tas-Sahha Pubblika, bi ksur tad-disposizzjonijiet tal-Ordinanza dwar il-Professjoni Medika u l-Professjonijiet li ghandhom x'jaqsmu maghha, Kap. 31 tal-Ligijiet ta' Malta u r-Regolamenti dwar il-Kontroll tal-Medicini, Avviz Legali 22 tal-1985, kif emendati;

b) Kellu fil-pussess tieghu medicina psikotropika u ristretta (*ecstasy*) minghajr awtorizzazzjoni specjali bil-miktub mis-Supretendent tas-Sahha Pubblika, bi ksur tad-disposizzjonijiet tal-Ordinanza dwar il-Professjoni Medika u l-Professjonijiet li ghandhom x'jaqsmu maghha, Kap. 31 tal-Ligijiet ta' Malta u r-Regolamenti dwar il-Kontroll tal-Medicini, Avviz Legali 22 tal-1985 kif emendati, liema medicina nstabet f'tali cirkostanzi li juru li ma kinitx ghall-uzu esklussiv tieghu;

2. Akkuzat ukoll talli f'dawn il-Gzejjer, matul dawn l-ahhar hames snin, kellu fil-pussess tieghu r-raza mehuda mill-pjanta cannabis u dan bi ksur tal-Artikolu 8(a) tal-Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta;

3. Akkuzat ukoll talli f'dawn il-Gzejjer fit-28 ta' Ottubru 2005 u matul is-sena ta' qabel din id-data, kellu fil-pussess tieghu d-droga eroina specifikata fl-ewwel skeda tal-Ordinanza dwar il-Medicini Perikoluzi, Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta, meta ma kienx fil-pussess ta' awtorizzazzjoni ghall-importazzjoni jew ghall-esportazzjoni mahrug mit-Tabib Principali tal-Gvern skont id-disposizzjonijiet tar-4 u s-6 Taqsima tal-Ordinanza u meta ma kienx bil-licenzja jew xort'ohra awtorizzat li jimmanifattura jew li jforni d-droga msemmija u meta ma kienx b'xi mod iehor bil-licenza mill-President ta' Malta li jkollu d-droga msemmija fil-pussess tieghu u naqas li jipprova li d-droga msemmija giet fornuta lilu ghall-uzu tieghu skont ir-ricetta, kif provdut fir-regolamenti imsemmija u dan bi ksur tar-regoli tal-1939 dwar il-Kontroll Intern tad-Drogi Perikoluzi (GN 292/1939), kif sussegwentement emendati u bi ksur tal-Ordinanza dwar il-Medicini Perikoluzi, Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta.

Semghet ix-xhieda, rat l-atti kollha tal-kaz u d-dokumenti ezebiti, inkluz l-ordni ta' l-Avukat Generali bis-sahha tas-subartikolu (2) tal-Artikolu 22 tal-Ordinanza dwar il-Medicini Perikoluzi (Kap. 101) u l-ordni tal-Avukat Generali bis-sahha tas-subartikolu (2) tal-Artikolu 120A tal-Ordinanza dwar il-Professjoni Medika u l-Professjonijiet li ghandhom x'jaqsmu maghha (Kap. 31), sabiex din il-kawza tinstema' mill-Qorti Kriminali, kif ukoll il-kontro-ordni tal-istess Avukat Generali li, bis-sahha tal-Artikolu 31 tal-Ordinanza dwar il-Medicini Perikoluzi (Kap. 101) u tas-subartikolu (2C) tal-Artikolu 120A tal-Ordinanza dwar il-Professjoni Medika u l-Professjonijiet li ghandhom x'jaqsmu maghha (Kap. 31), ordna li l-imputat jigi processat quddiem din il-Qorti bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali;

Rat illi waqt l-ezami tieghu skont il-ligi, l-imputat wiegeb illi huwa "*hati biss tal-pussess semplici tal-eroina, li bhala imputazzjoni tigi r-raba' wahda u mhux hati ghall-ohrajn*".

Rat ukoll illi minkejja li fis-seduta tat-18 ta' Mejju 2015, id-difiza talbet illi l-Qorti tassumi l-funzjonijiet ta' Qorti dwar id-Droga ai termini tal-Artikolu 8 tal-Kap. 537 tal-Ligijiet ta' Malta, din it-talba giet irtiratha mid-difiza fis-seduta tal-21 ta' Ottubru 2016;

Rat ukoll illi l-partijiet irrimettew ruhhom ghall-provi prodotti.

Ikkunsidrat:

Illi tajjeb li qabel xejn, il-Qorti taghmel riassunt tal-*iter* processwali f'dan il-kaz. Jirrizulta mill-atti illi din il-kawza bdiet tinstema' fit-13 ta' Frar 2009. F'dak l-istadju, l-Ordni tal-Avukat Generali ai termini tal-Kapitoli 31 u 101 tal-Ligijiet ta' Malta kienet illi l-imputat jitressaq quddiem il-Qorti Kriminali. Mill-verbali tas-seduti tat-13 ta' Frar 2009, 19 ta' Novembru 2009 u 22 ta' Jannar 2010, jirrizulta illi l-Ufficjal Prosekutur esebixxa oggetti relatati mal-uzu tad-droga (Dokument VA), *mobile phone* (Dokument VA1) u stqarrija tal-imputat (ukoll Dokument VA) u xehdu l-ex Spettur Nadia Lanzon, kif ukoll PC 1099 Charles Farrugia. Fl-ahhar seduta msemmija, il-Prosekuzzjoni ghalqet il-provi taghha u l-kawza giet differita ghall-provi tad-difiza. Fis-seduta tal-25 ta' Gunju 2010, imbaghad, xehed l-imputat odjern.

Fis-seduta tat-30 ta' Marzu 2011, il-Qorti kif diversament preseduta, irrilevat illi skont l-Ordnijiet tal-Avukat Generali f'dan il-kaz, il-proceduri kellhom isiru quddiem il-Qorti Kriminali u ghalhekk stante illi sa dakinhar il-kawza kienet qeghda tinstema' minn din il-Qorti bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali (u mhux bhala Qorti Istruttorja), l-atti gew mibghuta lill-Avukat Generali sabiex jigi ssanati skont il-ligi.

Permezz tan-nota tal-Avukat Generali tas-6 ta' Mejju 2011, in vista tal-fatt illi l-atti tal-kumpilazzjoni kienu difettuzi, ai termini tal-Artikolu 432(2) tal-Kap. 9 tal-Ligijiet ta' Malta, il-Qorti giet mitluba sabiex tibda mill-gdid il-kumpilazzjoni, taghlaq l-istess fi zmien hamest ijiem tax-xoghol u tibghat l-istess lura lill-Avukat Generali. Fil-fatt dan sar u fis-seduta tad-9 ta' Mejju 2011, l-Ufficjal Prosekutur qara u kkonferma l-akkuzi bil-gurament tieghu u sar l-ezami tal-imputat skont il-ligi. Gie ivverbalizzat ukoll illi "*d-difiza qed tezenta lill-Prosekuzzjoni milli terga' ttella' lix-xhieda kollha li xehdu sal-udjenza tat-22 ta' Jannar 2010*".

Sussegwentement, wara li nghalqet il-kumpilazzjoni tal-provi migjuba u l-Qorti sabet illi kien hemm ragunijiet bizzejjed biex l-imputat jitqieghed taht Att ta' akkuza, l-Avukat Generali hareg il-kontro-ordni msemmi izjed 'il fuq, biex b'hekk il-Qorti setghet tkompli bis-smiegh tal-kawza bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali u minn hemmhekk il-kawza baqghet ghall-provi tad-difiza. Meta mbaghad il-kawza giet assenjata lill-Magistrat sedenti fi Frar 2013, fis-seduta tat-3 ta' Gunju 2013, il-partijiet iddikjaraw illi kienu qeghdin jezentaw lill-Qorti, kif preseduta, milli terga' tisma' l-provi mismugha fl-istess kawza sa dakinhar.

Ikkunsidrat ukoll:

Illi ghalhekk il-provi mressqa f'din il-kawza mill-Prosekuzzjoni jikkonsistu biss fl-oggetti esebiti mill-istess u cioe` skont ix-xhieda tal-Ufficjal Prosekutur, erba' siringi, *citric acid,* karta tar-Rizla, b'bicca minnha maqtugha[1] u *mobile phone* tal-ghamla Nokia, l-istqarrija tal-imputat, ix-xhieda tal-ex Spettur Nadia Lanzon li kienet l-Ufficjal li nvestigat il-kaz u x-xhieda ta' PC 1099 Charles Farrugia, li kien xhud tal-istqarrija tal-istess imputat.

Xehed ukoll fil-proceduri l-imputat odjern, izda dan ghamlu qabel il-kumpilazzjoni regghet bdiet mill-gdid in vista tad-difett procedurali fuq imsemmi. Kif jirrizulta mill-verbal tad-9 ta' Mejju 2011, meta fil-fatt regghet bdiet tinstema' l-kumpilazzjoni, id-difiza ddikjarat biss illi kienet qeghda tezenta lill-Prosekuzzjoni milli terga' ttella' mill-gdid ix-xhieda li xehdu sat-22 ta' Jannar 2010 ossia ghalhekk ix-xhieda tal-istess Prosekuzzjoni. Ma saret l-ebda dikjarazzjoni ohra mid-difiza u specifikatament fir-rigward tax-xhieda moghtija mill-imputat u ghaldaqstant, la darba l-proceduri regghu inbdew mill-gdid wara li l-imputat ta x-xhieda tieghu, il-Qorti ma tistax tqis tali xhieda bhala parti mill-provi migbura f'din il-kawza. Tqis ukoll illi ghalkemm fis-seduta tat-3 ta' Gunju 2013, il-partijiet iddikjaraw illi kienu qeghdin jezentaw lil din il-Qorti, kif preseduta, milli terga' tisma' l-provi mismugha fil-kawza sa dakinhar, dan ghandu jigi mifhum fid-dawl ta' dak kollu li kien sehh sa dakinhar fil-proceduri, li nbdew skont il-ligi fid-9 ta' Mejju 2011 u wara li l-imputat diga` kien ta x-xhieda tieghu, inkluz id-dikjarazzjoni tad-difiza fil-verbal tad-9 ta' Mejju 2011, b'mod ghalhekk illi din il-Qorti kienet qeghda tigi ezentata milli terga' tisma' x-xhieda li dwarhom id-difiza diga` kienet ezentat lill-Prosekuzzjoni u li gew mismugha mill-Qorti kif diversament preseduta qabel il-proceduri regghu inbdew mill-gdid, kif ukoll ix-xhieda (fil-fatt xhud wiehed) li kienet instemghet wara dakinhar, quddiem il-Qorti kif diversament preseduta.

[1] Ara x-xhieda tal-Ufficjal Prosekutur a fol. 8 tal-process.

Il-Qorti tqis ukoll illi l-istqarrija tal-imputat giet rilaxxjata minnu fid-29 ta' Ottubru 2005 u ghalhekk fiz-zmien meta l-ligi Maltija ma kinitx tipprovdi lill-persuna arrestata l-jedd li tottjeni parir legali qabel l-interrogatorju taghha. Dan id-dritt ghall-assistenza legali qabel l-interrogatorju dahal fis-sehh fl-10 ta' Frar 2010 permezz tal-Avviz Legali 35/2010.

Fis-sentenza moghtija mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem fit-12 ta' Jannar 2016 fil-kaz **Mario Borg v. Malta**, gie ritenut hekk:

"*1. Early access to a lawyer is one of the procedural safeguards to which the Court will have particular regard when examining whether a procedure has extinguished the very essence of the privilege against self-incrimination. These principles are particularly called for in the case of serious charges, for it is in the face of the heaviest penalties that respect for the right to a fair trial is to be ensured to the highest possible degree by democratic societies (see Salduz v. Turkey [GC], no. 36391/02, § 54, ECHR 2008).*

"2. The Court reiterates that in order for the right to a fair trial to remain sufficiently "practical and effective" Article 6 § 1 requires that, as a rule, access to a lawyer should be provided as from the first interrogation of a suspect by the police, unless it is demonstrated in the light of the particular circumstances of each case that there are compelling reasons to restrict this right. Even where compelling reasons may exceptionally justify denial of access to a lawyer, such restriction – whatever its justification – must not unduly prejudice the rights of the accused under Article 6. The rights of the defence will in principle be irretrievably prejudiced when incriminating statements made during police interrogation without access to a lawyer are used for a conviction (see Salduz, cited above, § 55).

"3. Denying the applicant access to a lawyer because this was provided for on a systematic basis by the relevant legal provisions already falls short of the requirements of Article 6 (ibid., § 56).

"….

"4. In respect of the present case, the Court observes that no reliance can be placed on the assertion that the applicant had been reminded of his right to remain silent (see Salduz, cited above, § 59); indeed, it is not disputed that the applicant

did not waive the right to be assisted by a lawyer at that stage of the proceedings, a right which was not available in domestic law. In this connection, the Court notes that the Government have not contested that there existed a general ban in the domestic system on all accused persons seeking the assistance of a lawyer at the pre-trial stage (in the Maltese context, the stage before arraignment).

"5. It follows that, also in the present case, the applicant was denied the right to legal assistance at the pre-trial stage as a result of a systemic restriction applicable to all accused persons. This already falls short of the requirements of Article 6 namely that the right to assistance of a lawyer at the initial stages of police interrogation may only be subject to restrictions if there are compelling reasons (see Salduz, cited above, §§ 52, 55 and 56).

"6. There has accordingly been a violation of Article 6 § 3 (c) taken in conjunction with Article 6 § 1 of the Convention."

Fis-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-25 ta' Frar 2016 fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Camilleri**, fejn l-appellant ikkontesta l-ammissibilita` tal-istqarrija rilaxxjata minnu fis-sena 2002, stante illi l-ligi ma kinitx tipprovdilu d-dritt ghall-assistenza legali qabel l-interrogatorju tieghu, il-Qorti wara li rreferiet fit-tul ghas-sentenza appena citata u rreferiet ukoll ghall-kaz ta' **Aleksandr Vladimirovich Smirnov vs Ukraine**, deciz fit-13 ta' Gunju 2014, qalet hekk:

"*... allura jidher illi r-regola hi li l-Artikolu 6(1) abbinat ma' l-artikolu 6(3)(c) jitlob li jkun hemm dritt ta' avukat fl-istadju tal-investigazzjoni tal-pulizija, sakemm ma jigix ippruvat li hemm ragunijiet impellenti ghaliex dan id-dritt ghandu jigi ristrett. Illi allura meta l-ligi domestika teskludi dan il-jedd u dan b'mod sistematiku billi ma ikunx hemm disposizzjoni ad hoc li taghti dan il-jedd lil persuna arrestata, ikun hemm il-periklu li isehh lezjoni tad-dritt tal-persuna akkuzata ghal smiegh xieraq anke f'dawk il-kazijiet estremi fejn ma ikun hemm l-ebda dikjarazzjoni inkriminanti f'dawn l-istqarrijiet. Illi fil-kaz deciz quddiem il-Qorti Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fl-ismijiet Navone vs Monaco, nstab li kien hemm lezjoni billi l-akkuzat ma kellux jedd ghall-assistenza ta' l-avukat matul l-interrogazzjoni similment billi l-ligi tal-pajjiz ma kenitx tippermettieha. (ara ukoll Yesilkaya vs Turkey – 59780/00 08/12/2009, Fazli Kaya vs Turkey – 24820/05 17/09/2015).*

Dan il-jedd gie anke estiz fil-kaz fejn l-akkuzat kien gie moghti il-jeddijiet kollha vigenti skont il-ligi ta' pajjizu inkluz allura il-jedd tieghu ghas-silenzju u fil-fatt

huwa kien ezercita dan il-jedd u ma wiegeb ghall-ebda mistoqsija lilu maghmula. Il-Qorti xorta wahda sabet li kien hemm vjolazzjoni ta' l-artikolu 6(3)[2] *u dan ghaliex ma kienx ikkonsulta ma' avukat biex ifissirlu il-jeddijiet tieghu skont il-ligi dwar id-dritt tieghu ghas-silenzju u id-dritt li ma jinkriminax ruhu b'dan ghalhekk illi l-Qorti implikat illi t-twissija moghtija mill-ufficjali investigattiv ma hijiex bizzejjed.*"

Imbaghad il-Qorti tal-Appell Kriminali kompliet hekk:

"*Illi allura hija fis-setgha ta' din il-Qorti u dan qabel ma jigi determinat il-process gudizzjarju kontra l-appellanti illi twarrab dik l-evidenza illi tmur kontra il-garanziji moghtija kemm fil-Kostituzzjoni kif ukoll il-Konvenzjoni ghal harsien tal-jedd ghal smiegh xieraq tal-persuna akkuzata. Fil-fatt dan il-jedd gie indikat fid-decizjoni tal-Qorti Ewropeja fil-kaz Dimech vs Malta*[3] *fejn f'dak il-kaz ghalkemm il-Qorti ma setatx tasal biex tistabbilixxi jekk kienx sehh lezjoni ta' l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni billi l-proceduri penali kienu ghadhom ma intemmux, madanakollu sahhqet:*

"…. it cannot be entirely excluded that the courts of criminal jurisdiction, before which the case is heard, hear the case in the same circumstances that would have existed had the right to legal assistance during pre-trial stage not been disregarded, namely by expunging from the records the relevant statements. The Court notes that, if, because of the limitations of the applicable criminal procedural law, it is not possible given the stage reached in the pending proceedings, to expunge from the records the relevant statements (whether at the request of the applicant or by the courts of criminal jurisdiction of their own motion), it cannot be excluded that the legislature take action to ensure that a procedure is made available at the earliest opportunity for this purpose."

F'dak il-kaz, il-Qorti tal-Appell Kriminali qieset ghalhekk illi ghalkemm l-appellant ma wegibx ghad-domandi kollha li kienu sarulu fil-kors tal-interrogatorju tieghu, huwa kien wiegeb ghal xi domandi li gew ikkunsidrati mill-Ewwel Qorti meta giet biex tiddetermina l-htija tal-istess appellant. Fil-fehma tal-Qorti tal-Appell Kriminali, fid-dawl tad-decizjonijiet minnha citati, dan ma setax isir u ghaldaqstant iddecidiet illi tiskarta l-istqarrija tal-appellant bhala prova.

Fis-sentenza taghha tas-6 ta' Ottubru 2016 fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Jason Cortis**, il-Qorti tal-Appell Kriminali, kif diversament preseduta, qablet pjenament mas-

[2] Hawnhekk il-Qorti rreferiet ghal kaz fl-ismijiet Dayanan vs Turkey, deciz fit-13 ta' Ottubru 2009.
[3] 34373/13, deciz fit-2 ta' Lulju 2015.

sentenza appena citata u ghaddiet biex tiskarta l-kontenut tal-istqarrija tal-appellant rilaxxjata minnu f'Mejju tas-sena 2005 "*u dan fuq il-premessa illi ma kellux il-beneficcju tal-assistenza legali waqt li mizmum taht arrest minkejja li l-ligi vigenti f'dak iz-zmien kienet teskludi l-jedd ghal tali assistenza*".

In oltre fis-sentenza taghha tal-1 ta' Dicembru 2016, fl-ismijiet **<u>The Republic of Malta vs Chukwudi Samuel Onyeabor</u>**, il-Qorti tal-Appell Kriminali (Superjuri), wara li ghamlet referenza ghas-sentenza tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem **<u>Borg vs Malta</u>**, fuq citata, qalet hekk:

"*8. Following this judgement, our Constitutional Court has once again considered the issue on a number of occasions.*[4] *In* ***Carmel Saliba vs L-Avukat Ġenerali*** *decided by the Constitutional Court on the 16th May 2016, that Court stated:*

"*17. Għalkemm din il-qorti temmen u ttenni illi l-interpretazzjoni minnha mogħtija fil-każ ta' <u>Charles Stephen Muscat</u> u sentenzi oħra mogħtija wara hija interpretazzjoni korretta u proporzjonata billi tilqa' għal abbużi min-naħa tal-prosekuzzjoni u tħares id-drittijiet ta' persuna akkużata b'reat kriminali, jidher li din l-interpretazzjoni – għallinqas fejn il-proċess kriminali jkun intemm – illum ma għadhiex aktar tenibbli fid-dawl tas-sentenza fuq imsemmija ta' <u>Borg v. Malta</u> mogħtija dan l-aħħar mill-Qorti Ewropea.*

"18. Din il-qorti għalhekk illum hi tal-fehma li ma jkunx għaqli li tinsisti fuq l-interpretazzjoni li kienet tat fil-każ ta' Muscat, għalkemm ittenni li għadha temmen illi hija interpretazzjoni korretta, proporzjonata u ta' buon sens.

"19. Is-sentenza ta' Borg iżda għandha tinqara wkoll fid-dawl tas-sentenza l-oħra, ukoll fuq imsemmija, tal-istess Qorti Ewropea fil-każ ta' <u>Dimech</u>[5] *fejn il-qorti tenniet illi trid tqis il-proċess fl-intier tiegħu biex tara kienx hemm smigħ xieraq, u għalhekk, fejn il-proċess kriminali, bħal fil-każ tallum, għadu għaddej, trid tistenna li jintemm il-proċess biex tqisu fl-intier tiegħu biex tara kienx hemm smigħ xieraq.*

"20. Madankollu, fil-każ tallum il-qorti hija tal-fehma li ma jkunx għaqli li l-proċess kriminali jitħalla jitkompla bil-produzzjoni tal-istqarrija tal-attur għax tqis illi, fiċ-ċirkostanzi, in-nuqqas ta' għajnuna ta' avukat ma kienx nuqqas li ma jista' jkollu ebda konsegwenza ta' preġudizzju għall-attur billi fl-istqarrija tiegħu l-attur

[4] Hawnhekk il-Qorti ghamlet referenza ghas-segwenti: Carmel Saliba vs L-Avukat Ġenerali, 16 ta' Mejju 2016; Stephen Nana Owusu vs L-Avukat Ġenerali, 30 ta' Mejju 2016; Malcolm Said vs Avukat Ġenerali et, 24 ta' Gunju 2016; Aaron Cassar vs L-Avukat Ġenerali et, 11 ta' Lulju 2016.
[5] Q.E.D.B. 2 ta' April 2015, rik 34373/13.

ammetta l-ħtija. Fiċ-ċirkostanzi huwa xieraq illi, kif qalet l-ewwel qorti, ma jsir ebda użu mill-istqarrija fil-proċess kriminali.

"21. Dan ma jfissirx illi l-istqarrija ttieħdet bi ksur tad-drittijiet fundamentali tal-attur; fid-dawl ta' dak kollu li ngħad fuq, partikolarment is-sentenza ta' Dimech il-ksur iseħħ jekk u meta jsir użu mill-istqarrija fil-proċess kriminali. Anzi, meta tqis illi fl-istqarrija l-attur ta informazzjoni utli biex jistgħu jinqabdu terzi li jittraffikaw id-droga, il-pulizija kellha raġuni tajba biex tinterroga lill-attur minnufih biex tikseb din l-informazzjoni kemm jista' jkun malajr.

"22. Għalhekk il-qorti sejra tilqa' dan l-aggravju fis-sens biss li tgħid illi ma kienx hemm ksur tad-dritt tal-attur għal smigħ xieraq meta tteħditlu l-istqarrija, iżda, biex ma jseħħx dak il-ksur waqt il-proċess kontra l-attur, ma hijiex sejra tħassar l-ordni tal-ewwel qorti għat-tneħħija tal-istqarrija mill-inkartament tal-proċess...."

9. It is clear from this judgement that while in ***Borg vs Malta*** *criminal proceedings had been concluded, in* ***Saliba*** *the Constitutional Court decided that the accused's statement should be expunged.*

10. In the present case, respondent Onyeabor was interrogated by the Police without having been granted access to a lawyer – notwithstanding his request for a lawyer, which was denied and this as at the time there was "a systemic restriction applicable to all accused persons". Respondent thus made a statement on the 4th February 2008 without such legal assistance.

11. In ***Aaron Cassar vs L-Avukat Ġenerali et****, decided by the Constitutional Court on the 11th July 2016, where the accused's statement to the Police did not contain any incriminating declarations which could in any way prejudice him – while the contrary would appear to be the case here – that Court concluded that in view of what was decided in* ***Borg vs Malta****, the mere fact of a denial of legal assistance in the pre-trial stage constituted a breach of Article 6(1) of the Convention read in conjunction with Article 6(3):*

"8. Iż-żamma tal-bilanċ neċessarju bejn id-diversi interessi involuti (tal-individwu, tal-komunità, tal-amministrazzjoni tal-ġustizzja) fit-twettiq tal-ħarsien tad-drittijiet fondamentali tal-individwu għandu jimmilita kontra s-sejbien ta' vjolazzjoni tal-Konvenzjoni – ħaġa serja fiha nfisha – meta ma jkun hemm ebda konsegwenzi ta' preġudizzju fuq min iqis lilu nnifsu (mingħajr ma neċessarjament ikun hekk) bħala "vittma". Din fl-aħħar mill-aħħar kienet il-motivazzjoni ta' din il-qorti fis-sentenza ta' <u>*Charles Steven Muscat v. Avukat Ġenerali*</u> *u sentenzi oħra li ġew*

wara, li ma sabux ksur tal-jedd għal smigħ xieraq meta min ikun ta stqarrija mingħajr ma kellu l-għajnuna ta' avukat ma jkun ġarrab ebda preġudizzju minħabba f'hekk.

"9. Madankollu, għalkemm din il-qorti temmen u ttenni illi l-interpretazzjoni minnha mogħtija fis-sentenzi fuq imsemmija hija interpretazzjoni korretta u proporzjonata illi tilqa' għal abbużi min-naħa tal-prosekuzzjoni u tħares id-drittijiet ta' persuna akkużata b'reat kriminali, jidher li din l-interpretazzjoni – għallinqas fejn il-proċess kriminali jkun intemm – illum ma għadhiex aktar tenibbli fid-dawl tas-sentenza ta' Borg v. Malta imsemmija mill-ewwel qorti, li tqis il-fatt biss ta' nuqqas ta' għajnuna ta' avukat bħala ksur tal-art. 6(1) moqri mal-art. 6(3) tal-Konvenzjoni."

12. Nor has appellant Attorney General adduced any "compelling reasons" which may have justified denying respondent Onyeabor access to a lawyer at the interrogation stage.

13. While the statement in question of the accused has not been shown to be in violation of the conditions for the admissibility of an accused's statement as laid down in article 658 of the Criminal Code, nevertheless, for the reasons stated above, the denial of the right to legal assistance at the pre-trial stage as a result of a systemic restriction applicable to all accused persons must today be held to be in violation of the conditions for the admissibility of an accused's statement."

A bazi tas-sentenzi fuq citati ghalhekk, fil-kaz odjern, la darba l-imputat ma nghatax id-dritt li jottjeni parir legali qabel irrilaxxja l-istqarrija tieghu u in vista tal-fatt illi l-istess stqarrija kienet certament ta' pregudizzju ghalih, il-Qorti m'hijiex qeghda tqis tali stqarrija bhala prova ammissibbli u qeghda tiskartaha.

Jibqa' ghalhekk bhala provi mressqa mill-Prosekuzzjoni, l-oggetti esebiti mill-istess Prosekuzzjoni u x-xhieda tal-ex Spettur Nadia Lanzon[6] li tirreferi ghat-tfittxija li saret lill-imputat, waqt liema tfittxija, skont ix-xhud, instabu xi siringi wzati f'vettura, ghalkemm ma jidhirx illi x-xhud kienet prezenti ghal din it-tfittxija. Fix-xhieda taghha, l-istess ex Spettur tirreferi wkoll ghall-investigazzjoni tal-istess imputat, inkluz l-istqarrija rilaxxjata minnu. In kontro-ezami[7], ix-xhud tghid illi din kienet l-ewwel darba li nvestigat lill-imputat u fil-fatt ma ftakritx hafna mid-dettalji dwar il-kaz. Dwar l-oggetti esebiti, effettivament lanqas jirrizulta mill-

[6] Ara din ix-xhieda a fol. 18 sa 20 tal-process.
[7] A fol. 75 sa 83 tal-process.

provi ammissibbli kif u f'liema cirkostanzi nstabu dawn l-oggetti, anke ghaliex l-ufficjali tal-pulizija li kienu involuti f'din it-tfittxija baqghu ma xehdux f'dawn il-proceduri, apparti li lanqas saret talba mill-Prosekuzzjoni sabiex jigi analizzati l-oggetti hekk misjuba.

Matul il-kawza, imbaghad, bhala xhieda in difesa, xehdu professjonisti li kienu jsegwu lill-imputat matul is-snin in konnessjoni mal-vizzju tieghu tad-droga u missier l-imputat, Emanuel Vella, li jispjega dak li rriskontra huwa stess minhabba li ibnu kellu dan il-vizzju u b'mod partikolari dwar il-flejjes li huwa kellu jhallas ghal ibnu fil-perjodu taz-zmien li huwa kien mahkum fil-vizzju.

Ghaldaqstant, in kwantu jirrigwarda l-imputazzjonijiet immarkati bhala 1(a) u (b) migjuba kontra l-imputat ossia l-imputazzjonijiet li jikkontemplaw ir-reati ta' traffikar u pussess aggravat tal-medicina psikotropika u ristretta *ecstasy*, dawn ma jirrizultawx ippruvati. Lanqas ma tirrizulta ppruvata l-imputazzjoni mmarkata numru 2 (indikata bin-numru 1 fit-tahrika odjerna) ossia dik dwar ir-reat ta' pussess semplici tar-raza tal-*cannabis*. Madankollu, in vista tal-ammissjoni tal-imputat waqt l-ezami tieghu f'dawn il-proceduri, tirrizulta sodisfacentement ippruvata l-imputazzjoni immarkata bin-numru 3 (fit-tahrika din tinsab indikata bin-numru 2) ossia dik dwar il-pussess semplici tad-droga eroina u dan b'referenza ghat-28 ta' Ottubru 2005 u matul is-sena ta' qabel din id-data.

<u>Kunsiderazzjonijiet Dwar Piena</u>

Ghal fini ta' piena dwar it-tielet imputazzjoni, il-Qorti hadet in konsiderazzjoni l-fedina penali tal-imputat li, ghalkemm fiz-zmien tal-kaz odjern kienet wahda netta, sa Novembru 2016, din kienet tinkludi *inter alia* kundanni dwar pussess semplici ta' droga *ecstasy*, serq aggravat u offizi hfief fuq il-persuna, pussess semplici ta' droga eroina (f'zewg okkazzjonijiet) u raza tal-*cannabis*. L-ahhar reat ossia dak dwar pussess semplici ta' droga eroina jirrisali ghal Settembru tas-sena 2009.

Qieset ukoll ix-xhieda tal-Ufficjal tal-*Probation*, Antonella Spagnol li segwiet lill-imputat matul Ordni ta' *Probation* moghtija lilu f'Jannar 2009 ghal perjodu ta' tletin xahar u x-xhieda ta' Mike Orland, in rapprezentanza tal-Agenzija Sedqa li, fis-seduta tat-3 ta' Gunju 2013, xehed illi huwa kien ilu jsegwi lill-imputat mis-sena 2007. Ix-xhud jispjega illi l-imputat kellu l-vizzju tad-droga eroina dak iz-zmien u kien talab ghall-ghajnuna minn jeddu, flimkien mal-genituri tieghu, li assistewh dejjem. Jghid ukoll illi l-uzu tad-droga da parti tal-imputat kien wiehed sostanzjali u li l-imputat kellu bzonn ukoll kura medika sabiex iwaqqaf l-uzu tad-droga. Skont ix-xhud, sar ukoll xoghol mal-imputat sabiex jirresponsabilizza u

jiddixxiplina ruhu f'hajtu b'mod generali. Huwa jghid illi l-imputat ghandu n-negozju tieghu – fatt dan li jikkonfermah ukoll Emmanuel Vella, missier l-imputat – u li ghandu certi responsabilitajiet li qieghed izomm maghhom. Ix-xhud jghid ukoll li l-imputat kemm il-darba ssottometta kampjuni tal-urina li rrizultaw fin-negattiv. Sa dakinhar l-imputat kien ghadu f'kuntatt mieghu, liema kuntatt inzamm l-izjed ghal skopijiet ta' supervizjoni, sabiex jigi assigurat illi l-imputat jibqa' l-boghod mid-droga. Ix-xhud izid jghid illi l-kuntatt isir hafna drabi fuq l-inizjattiva tal-imputat, izda kien sporadiku, ghaliex kien hemm certu kontroll. Qieset ukoll ix-xhieda ta' missier l-imputat, Emmanuel Vella, li jikkonferma illi miz-zmien tal-kaz sa dakinhar li huwa ta x-xhieda tieghu f'Jannar 2015, huwa ra bidla kbira f'ibnu, tant illi seta' jafdah bin-negozju tieghu u anke li jsiefer wahdu – affarijiet dawn li ma kienx jasal jaghmilhom meta l-imputat kien ghadu mahkum bil-vizzju tad-droga.

In vista ta' dawn ic-cirkostanzi u b'mod partikolari l-isforz li ghamel l-imputat sabiex jeghleb il-vizzju tad-droga, liema sforz jidher li halla l-frott tieghu, tant illi l-imputat ghamel progress kbir f'hajtu, il-Qorti tqis illi ghandha titratta mal-imputat ai termini tal-Artikolu 22 tal-Kap. 446 tal-Ligijiet ta' Malta.

Konkluzjoni

Ghal dawn il-motivi, il-Qorti wara li rat it-Taqsimiet IV u VI, l-Artikoli 22(1)(a) u 22(2)(b)(ii) tal-Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta, kif ukoll ir-Regolament 9 tal-Legislazzjoni Sussidjarja 101.02, qed issib lill-imputat **mhux hati** tal-imputazzjonijiet immarkati bhala 1(a) u (b) u 2 (b'din tal-ahhar immarkata bhala (1) fit-tahrika in atti) u qed tilliberah minnhom, fil-waqt illi qed issibu **hati** tal-imputazzjoni numru 3 (immarkata bhala (2) fit-tahrika in atti), izda fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet fuq maghmula u bl-applikazzjoni tal-Artikolu 22 tal-Kapitolu 446 tal-Ligijiet ta' Malta, qed tilliberah bil-kundizzjoni li ma jikkommettix reat iehor fi zmien sentejn mil-lum.

Il-Qorti wissiet lill-hati bil-konsegwenzi skont il-ligi kemm il-darba jikkommetti reat iehor matul il-perjodu ta' liberazzjoni kundizzjonata.

Tordna r-rilaxx tal-*mobile phone* tal-ghamla Nokia esebit bhala Dokument VA1 favur il-hati.

Tordna d-distruzzjoni tal-oggetti esebiti bhala Dokument VA, hekk kif din is-sentenza tghaddi in gudikat, u dan taht il-harsien tar-Registratur li ghandu jirredigi *proces-verbal* li jiddokumenta l-procedura tad-distruzzjoni, liema dokument

ghandu jigi nserit fl-atti ta’ din il-kawza mhux aktar tard minn hmistax-il jum minn tali distruzzjoni.

Natasha Galea Sciberras
Magistrat